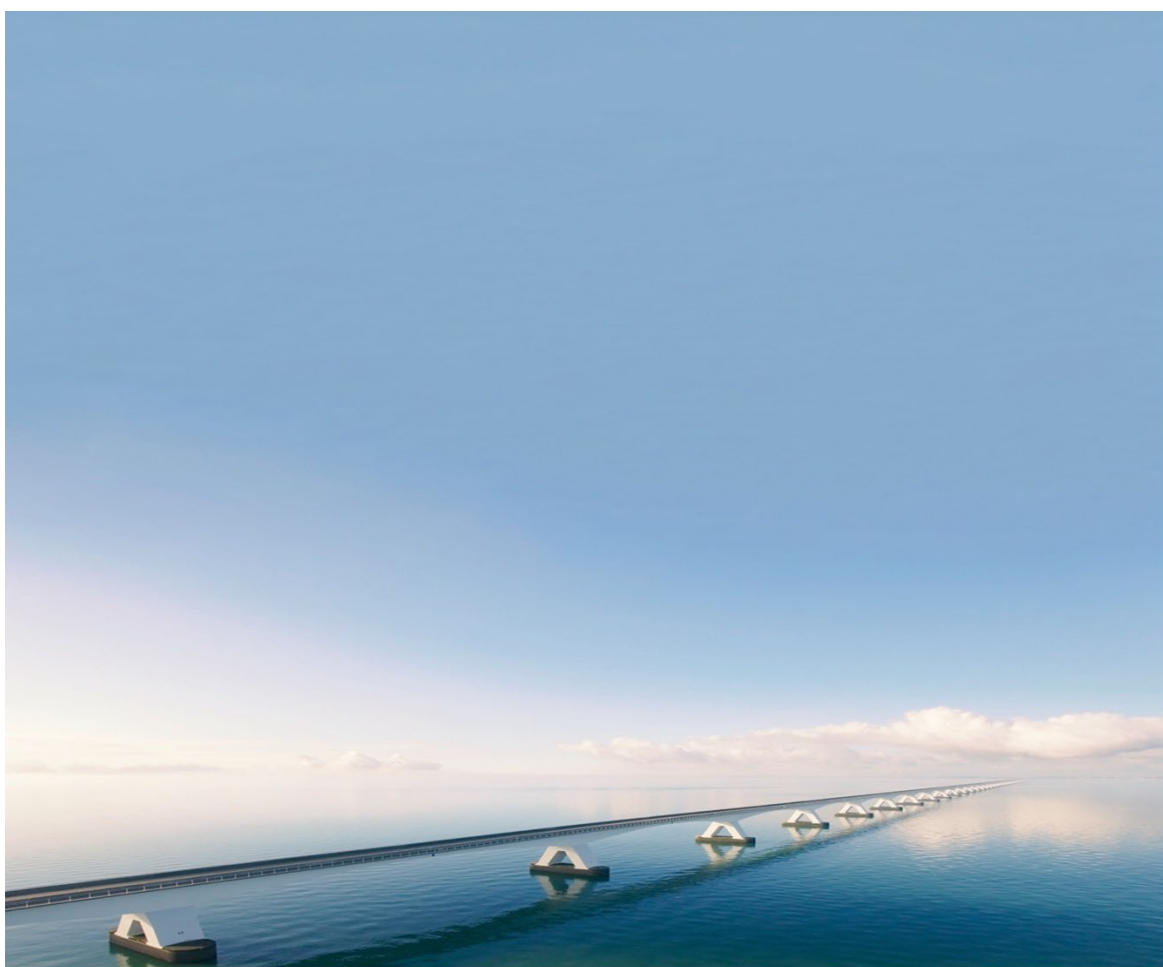

Programmaboekje werkpleklerin N1

ZAOS
Zeeuwse Academische Opleidingsschool

oostrea LYCEUM
CHRISTELIJKE SCHOLENGEMEENSCHAP

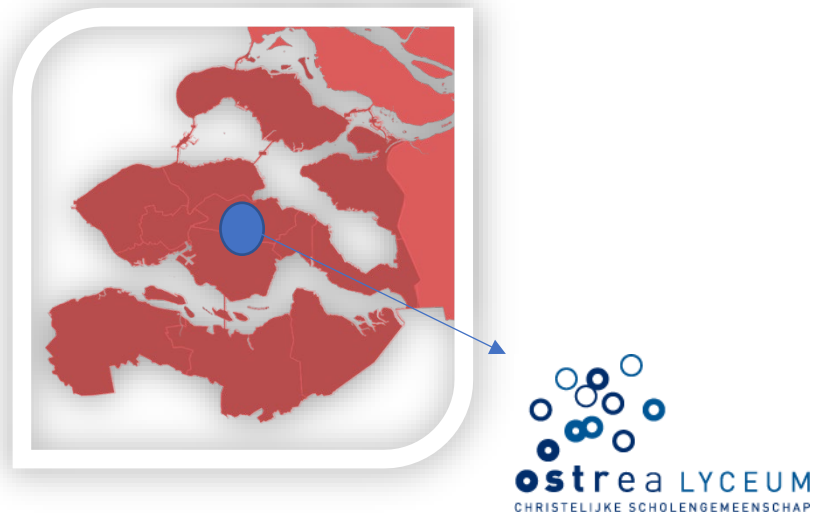

**HOGESCHOOL
ROTTERDAM**

Inhoudsopgave

<u>VAN HARTE WELKOM! .....</u>	<u>- 3 -</u>
<u>CONTACTGEGEVENS .....</u>	<u>- 4 -</u>
<u>PAST DIT BEROEP BIJ MIJ EN PAS IK BIJ DIT BEROEP? .....</u>	<u>- 5 -</u>
<u>AFSPRAKEN: .....</u>	<u>- 7 -</u>
<u>HET PROGRAMMA ZEEUWSE ACADEMISCHE OPLEIDINGSSCHOOL .....</u>	<u>8</u>
<u>HOE IS HET PROGRAMMA VAN DE DAG OPGEBOUWD? .....</u>	<u>9</u>
<u>OPDRACHTEN NIVEAU 1 .....</u>	<u>10</u>
<u>UITWERKING OPDRACHTEN .....</u>	<u>FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.</u>
<u>BIJLAGE 1: BEROEPSTAKEN EN LEERRESULTATEN (LERS) .....</u>	<u>16</u>
<u>BEROEPSTAAK 2: DE LERAAR BEGELEIDT LEERLINGEN NAAR ZELFSTANDIGHEID IN HUN SCHOOL- EN BEROEPSLOOPBAAN .....</u>	<u>17</u>
<u>BIJLAGE 2: MOGELIJKE STAGEACTIVITEITEN NAAST JE REGULIERE PROGRAMMA.....</u>	<u>18</u>
<u>BIJLAGE 3: SUGGESTIES VOOR PRAKTIJKOPDRACHT 'KEN JE DOELGROEP' .....</u>	<u>19</u>
<u>BIJLAGE 4: OBSERVATIEFORMULIER M. SLOOTER .....</u>	<u>23</u>
<u>BIJLAGE 5: LVF .....</u>	<u>29</u>
<u>BIJLAGE 6: KERNKWALITEITEN EN KERNKWADRANTEN .....</u>	<u>32</u>
<u>HOE KUN JE JOUW KERNKWALITEITEN HERKENNEN? .....</u>	<u>33</u>
<u>VALKUILEN ZIJN TE ACHTERHALEN DOOR .....</u>	<u>33</u>
<u>UITDAGINGEN ZIJN TE ACHTERHALEN DOOR.....</u>	<u>33</u>
<u>ALLERGIEËN KUN JE ACHTERHALEN DOOR.....</u>	<u>33</u>

Afkorting	Betekenis
ZAOS	Zeeuwse Academische Opleidingsschool
PH	Professioneel Handelen
HR	Hogeschool Rotterdam
VO	Voortgezet onderwijs
LER	Leerresultaat
LIO	Leraar in opleiding; dit ben jij ☺
SO	Schoolopleider vanuit Ostrea Lyceum
CWPL	Coördinator werkpleklersen ZAOS
IO	Instituutopleider (begeleider vanuit HR)
WPB	Werkplekbegeleider (vakdocent vanuit het Ostrea Lyceum, die jou in de klas begeleidt)
IC	Instituutcoördinator / regiocoördinator (vanuit HR) We hebben het binnen de ZAOS liever over werkpleklersen, i.p.v. stage.

Van harte welkom!

Op 5 februari 2024 begin je met werkplekieren bij de Zeeuwse Academische Opleidingsschool op de opleidingslocatie het Ostrea Lyceum in Goes. We zullen er alles aan doen om de tijd die je hier bent zo aangenaam en leerzaam mogelijk te maken, maar we rekenen natuurlijk ook op jouw eigen inzet en proactieve instelling.

Het opleidingsteam wenst je heel veel plezier en succes.

Wat is een programmaboekje?

Bij je opleiding op de Hogeschool Rotterdam heb je handleidingen bij de cursussen, daarin kun je lezen wat de onderwijshouders en de leerdoelen zijn en op welke wijze getoetst wordt, maar ook wat daarbij van jou verwacht wordt.

Bij de opleidingsschool ZAOS krijg je een (werkplekieren) programmaboekje van jouw opleidingslocatie Ostrea Lyceum. Daarin kun je lezen hoe het werkplekieren georganiseerd is, wat je kunt verwachten en wat van jou verwacht wordt. Dit programmaboekje is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met de HR, de activiteiten sluiten aan bij de cursussen van de opleiding en de schriftelijke verwerking van het portfolio. Je vindt daarin alle informatie die je nodig hebt om - samen met de cursushandleidingen van HR - dit jaar tot een succes te maken.

Neem ze goed door, zorgvuldig lezen is het halve werk!

Iedere opleidingsschool heeft een eigen programmaboekje, omdat er verschillen zijn qua schoolcontexten. Dit ZAOS programmaboekje is uitsluitend voor de studenten niveau 1, die bij ZAOS/Ostrea Lyceum het werkplekieren gaan ontdekken.

Wat betekent dit voor jou?

Je zult goed moeten weten wat er in de cursusbeschrijvingen van HR en het programmaboekje niveau 1 staat, zodat je gericht om feedback of hulp kunt vragen op jouw opleidingslocatie Ostrea. In het ZAOS-programmaboekje vind je een overzicht van alle personen en activiteiten die op de stagescholen plaatsvinden.

Contactgegevens

ZAOS (Zeeuwse Academische Opleidingschool)

Kanaalweg 3, Toren 1, verdieping 3

Algemeen nummer: 0118-236130

info@zaos.nl en www.zaos.nl

Directeur : Willem Poppe / poppe@zaos.nl

Coördinator werkpleklers: Arianne Witteveen /

witteveen@zaos.nl

Administratie en stageplaatsing: Miranda Filius /

filius@zaos.nl

Ostrea Lyceum (Opleidingslocaties)

Basis-, kaderberoepsger. en gemengde leerweg Bergweg 4 | 4461
NB Goes

Schoolopleider: Ineke Hannewijk, han@ostrealyceum.nl

Mavo (theoretische leerweg) 's-Heer Elsdorpweg 4 | 4461 WK
Goes

Havo, Atheneum & Gymnasium Fruitlaan 3 | 4462 EP Goes

Schoolopleider: Adjan Honkoop, hon@ostrealyceum.nl

Denise van Damme, dam@ostrealyceum.nl

Hogeschool Rotterdam (Opleidingsinstituut)

Regiocoördinator: Esther van der Helm, e.van.der.helm@hr.nl

Instituutsopleider: Brechtje Romeijnders, b.p.c.romeijnders@hr.nl

Past dit beroep bij mij en pas ik bij dit beroep?

Welkom bij het Ostrea Lyceum, één van de opleidingslocaties van de ZAOS!
Het eerste jaar van de opleiding staat in het teken van oriëntatie op het beroep van leraar: “Past dit beroep bij mij en pas ik bij dit beroep?”
Wat betekent het om nu, in deze tijd, op deze plek, leraar te zijn?

In onderwijsperiode (OP)1 en 2 ben je bij OROB (Oriëntatie op onderwijs en beroep) gestart met de verkenning van het leraarschap. Je hebt basiselementen van het leraarschap (de school, de leerling, de les en de leraar) onder de loep genomen en je hebt geoefend met de verschillende rollen van de leraar. Die kennis, onderwijstheorie, moet bij het werkplekleren door jou gebruikt worden bij je handelen in de praktijk. Om dat te oefenen werkt IVL(HR) nauw samen met Opleidingsscholen: we leiden jou samen op.

De 14 werkplekdagen zijn van **5 februari 2023 t/m 10 juni 2023** op maandag. De vakanties van regio midden en van regio zuid lopen niet gelijk. Dit betekent dat je in de voorjaarsvakantie van de HR wel gewoon stage loopt. Houd hier rekening mee in je planning.

In OP3 en OP4 ga je in de praktijk, bij het Ostrea Lyceum, oriënteren op het beroep van leraar. In deze periode ga je proactief het leraarschap onderzoeken en uiteraard ook zelf ervaren. Je gaat diverse activiteiten ondernemen om zicht te krijgen op verschillende aspecten van het beroep. Door het zien en ervaren daarvan kun aan het einde van de stage, bij de afronding middels het CGI, een goed onderbouwd antwoord geven op de centrale vragen ‘Past dit beroep bij mij?’ en ‘Pas ik bij het beroep?’

Je gaat je bij deze activiteiten richten op het aantonen van de leerresultaten (LERS) voor niveau 1, met de focus op oriëntatie op het beroep, professionele ontwikkeling en pedagogisch handelen. Voor alle nodige informatie over het werkplekleren (stage), de beoordeling et cetera kun je terecht op de site Samen Opleiden van Hogeschool Rotterdam:

<https://www.hogeschoolrotterdam.nl/samenwerking/instituten/instituut-voor-lerarenopleidingen/tweedegraads/>

In onderwijsperiode 3 en 4 ben je in lijn met het bovenstaande aan de slag met de volgende cursussen:

1. Didactiek: Leren lesgeven

Deze module wordt afgesloten met een assessment. Een portfolio en een Criterium Gericht Interview zijn hier beide onderdeel van. Het portfolio bestaat uit vier onderdelen:

1. Het werkplekleren (stage)
2. Didactiek: Leren lesgeven (inclusief werkplaatsen)
3. Feedback, eindconclusie en voornemens
4. Pitch en CGI (dit onderdeel volgt na het inleveren van het portfolio)

Voor het uitwerken van onderdeel 1 in het portfolio (werkplekleren), werk je met bewijzen. Op het Ostrea Lyceum doe je allerlei ervaringen op die bijdragen aan je ontwikkeling in dit eerste oriënterende jaar van de lerarenopleiding. Je verwerkt deze ervaringen en leeropbrengsten in bewijzen. Door middel van de opdrachten werk je wekelijks aan deze bewijzen die een plek krijgen in jouw portfolio. Uiteindelijk toon je met een pakket van bewijzen aan waar je staat aan het einde van OP4.

Wacht niet tot het laatste moment om bewijzen te verzamelen. Gebruik de mogelijkheden binnen het werkplekleren om samen met de schoolopleider en jouw collega leraren in opleiding om hieraan te werken.

2. Pedagogiek: Ken je doelgroep

Dit jaar oriënteer je je op het beroep van de leraar: pas jij bij het beroep en past het beroep bij jou? Een belangrijk onderdeel van deze oriëntatie is de doelgroep 'leerlingen' in het voortgezet onderwijs. Die oriëntatie vindt zowel plaats op het Ostrea Lyceum als de bijeenkomsten op de Hogeschool Rotterdam. Op het Ostrea Lyceum voer je allerlei opdrachten uit die input geven voor het maken van de eindopdracht van *Pedagogiek: Ken je doelgroep*, onder meer het interviewen van leerlingen over hun identiteitsontwikkeling en/of cognitieve ontwikkeling en/of seksuele ontwikkeling.

Daarnaast is het bij deze module van belang dat je je als student bewust wordt van je eigen ontwikkeling als adolescent. Deze bewustwording kun je inzetten om de leefwereld van je doelgroep te leren kennen. Dit alles leg je vast in een schriftelijke eindopdracht.

Begeleiding tijdens het werkplekleren:

Tijdens het werkplekleren zijn de schoolopleiders je begeleiders in de school. Vanuit de HR wordt een instituutsopleider aan je gekoppeld. Dit is Brechtje Romeijnders.

Bij de start van het werkplekleren word je door je IO geïnformeerd over wat deze begeleiding inhoudt en hoe deze georganiseerd wordt. Aan het einde van het werkplekleren N1, zullen instituutsopleider Brechtje Romeijnders en schoolcoördinator Arianne Witteveen samen beoordelen of je aan de LERS van niveau 1 voldoet.

Je wordt in blok 4 geïnformeerd over de datum en het tijdstip. Zie ook de planning verderop in dit boekje.

Afspraken:

- We gaan ervan uit dat je op de opleidingsdagen de gehele dag (1^e t/m 9e uur) aanwezig bent op de opleidingslocatie.
- Als je ziek bent, neem dan **voor 8.00 uur** telefonisch contact op met je SO. Als je onverhoopt te laat op school gaat komen neem je ook zo spoedig mogelijk **telefonisch** contact op met je SO.
- Voor de leerlingen van de school ben je 'gewoon' een leraar, dus heb je een voorbeeldfunctie (Ped. 2.1) binnen de school. Niet alleen gedragsmatig, maar ook qua kleding e.d. Houd je aan de afspraken binnen de school. Stel je daar de eerste dag van op de hoogte.
- Let op dat je op een juiste wijze omgaat met de gevonden informatie. De wet AVG verplicht je om persoonlijke gegevens van leerlingen en docenten niet buiten de onderwijsomgeving te gebruiken.
- Vraag aan de SO of er wel/niet een verklaring van goed gedrag ingeleverd moet worden.

Tips:

- Op elke school kun je gebruikmaken van de personeelskamer. Richt je hierbij nadrukkelijk naar de gebruiken van de school en meng je onder het team.
- Er zijn verschillende plaatsen binnen de school waar je kunt werken. Vraag even na welke mogelijkheden jouw opleidinglocatie biedt. Ga niet met alle studenten bij elkaar zitten, laat ruimte voor de docenten om te werken. Je kunt wel met je duo-student en/of leergroep samen gaan zitten.
- Probeer tijdens het werkplekleren een zo breed mogelijk beeld van het beroep van leraar te krijgen.
- Vraag zo mogelijk uitleg wanneer je iets niet begrijpt, je kunt veel leren van anderen.
- Bereid ieder gesprek dat je gaat houden zorgvuldig voor, in die zin dat je je ingelezen hebt en je vragen en punten op papier hebt staan.
- Bereid observaties en opdrachten goed voor: weet waarop je gaat letten, hoe je het noteert en hoe de informatie 'objectief' blijft. Observeer nooit zonder doelstelling.

Het programma Zeeuwse Academische Opleidingschool

Het programma staat in het teken van het werken aan de leerresultaten die bij de afronding van niveau 1 aangetoond moeten worden in het portfolio en het CGI.

De stageperiode van 14 dagen wordt opgedeeld in twee blokken. Halverwege deze weken wisselen we namelijk van opleidingslocatie/doelgroep. Op deze manier hebben jullie de mogelijkheid om in een korte periode een beeld te krijgen van verschillende onderwijstypes. Van deze 14 dagen zijn er twee transferdagen ingepland. Zorg dat je altijd op het einde van je werkplekdag alvast de voorbereidingen treft voor de volgende werkplekdag. De schoolopleiders zullen jullie hier verder wegwijs in maken. We hebben een programma samengesteld, waarin we voor jullie kansen creëren om de centrale leervraag van niveau 1: *Waarom past dit beroep wel of niet bij mij?* te kunnen beantwoorden.

Overzicht OP 3 en 4 werkplekieren ZAOS

Stagedag	Datum	Programma van de dag	Bijzonderheden
1	5 februari	Kennismaken	Kick-off ZAOS <ul style="list-style-type: none"> • Kennismaken • Portfoliobegeleiding, inclusief opdracht Kernkwadranten
X	12 februari	Voorjaarsvakantie Zuid	
2	19 februari	Observeren docenten	Voorjaarsvakantie midden / HR = geen lessen
3	26 februari	Observeren klas	
4	4 maart	Meelopen WPB	Minirooster
5	11 maart	Lesonderdeel geven (ochtend)	Transfermiddag: 13.00 – 16.00 uur <ul style="list-style-type: none"> • voorbereiding gespreksvoering met leerlingen • portfoliobegeleiding
6	18 maart	Ken je doelgroep: deze dag leerlingen- en docentinterviews uitvoeren	
7	25 maart	Lesonderdeel geven	<i>Roostervrije week HR</i>
X	1 april	Tweede Paasdag, geen WPL	
8	8 april	Kennismaken nieuwe locatie Onderzoek ondersteuning op school (zorg)	Wissel van opleidingslocatie! <i>Inleveren Pedagogiek N1: Ken je doelgroep bij HR-docent</i>
9	15 april	Observeren docenten & Verschillen doelgroep en pedagogisch en didactisch handelen	

X	22 april	Meivakantie, geen WPL	
X	29 april	Meivakantie, geen WPL	
10	6 mei	Meelopen met WPB	
11	13 mei	Meelopen met WPB of Lesonderdeel geven (ochtend)	Transfermiddag: 13.00 – 16.00 uur • invulling transferdag op basis van leervragen student • portfoliobegeleiding
X	20 mei	Tweede Pinksterdag, geen WPL	
12	27 mei	Lesonderdeel geven	
13	3 juni	Lesonderdeel geven	Portfoliobegeleiding • online, op afspraak
14	10 juni	Lesonderdeel geven	
	17 juni	Toetsweek	Inleveren portfolio Didactiek N1: leren lesgeven
	24 juni	CGI	
	1 juli – 5 juli	CGI herkansing	

Hoe is het programma van de dag opgebouwd?

Iedere dag start om 8.40 uur in een van tevoren afgesproken lokaal met de desbetreffende schoolopleider en alle leraren in opleiding. Op dit moment wordt het programma van de dag met jullie doorgenomen en is er gelegenheid voor het stellen van vragen.

De lestijden op het Ostrea Lyceum zijn afhankelijk van de indeling in de A-pauze, B-pauze of in het minirooster. Om drukte in de aula te voorkomen, kennen we een rooster met een A-pauze en een rooster met een B-pauze.

A-Pauze	B-Pauze
1. 8.40 - 9.30 uur	8.40 - 9.30 uur
2. 9.30 - 10.20 uur	9.30 - 10.20 uur
Pauze	Pauze
3. 10.40 - 11.30 uur	10.40 - 11.30 uur
4. 11.30 - 12.20 uur	11.30 - 12.20 uur
Pauze	12.20 -13.10 uur
5. 12.45 - 13.35 uur	Pauze
6. 13.45 – 14.25 uur	13.35-14.25 uur
Pauze	Pauze
7. 14.35 – 15.25 uur	14.35 – 15.25 uur
8. 15.25 – 16.15 uur	15.25 – 16.15 uur
9. 16.15 – 17.05 uur	16.15 – 17.05 uur

Iedere dag wordt afgesloten met de schoolopleider, samen met de andere leraren in opleiding, in hetzelfde lokaal als de start van de dag. Tijdens dit moment wordt er teruggekeken op de dag en is er gelegenheid om te werken aan opdrachten.

Opdrachten niveau 1

Hieronder vind je de uitwerking van de opdrachten. In bovenstaand schema is te zien welke activiteit (en welke opdracht) wanneer centraal staat. Soms staat er in het schema 'meelopen met WPB'. Op die dag kun je – in overleg met je SO en WPB – bepalen welke activiteit of opdracht je wilt of kunt uitvoeren.

Voor het portfolio verzamel je bewijzen om jouw ontwikkeling aan te tonen. Met bewijzen overtuig je jouw IO en SO dat je bekwaam bent met betrekking tot de leerresultaten (LERs) van niveau 1. Bij elke opdracht staan derhalve LERs tussen haakjes aangegeven. De bewijzen moeten voldoen aan bepaalde criteria (zie handleiding *Didactiek N1: Leren lesgeven*) en je moet gebruikmaken van een format bewijsvoering. **Tip:** zorg ervoor dat je de validatie van je bewijzen tijdig verzorgt.

Opdracht - Kernkwadranten

De volgende LERs worden met deze opdracht aangetoond: Pro 1.1 & 2.1

Je ontvangt een lijst met verschillende kernkwaliteiten. Bespreek in groepjes van vier:

- Welke kwaliteiten passen bij jou?
- Hoe kunnen we deze kwaliteiten van jou in de school zien?
- Wat heb je nodig om deze kwaliteiten (meer) te kunnen laten zien?
- Wat betekent het voor jezelf, voor je WPB/SO én voor de leerlingen dat jij over deze kwaliteit beschikt, dit talent hebt?

Aan elke kwaliteit is ook wel een valkuil, allergie of uitdaging te verbinden. Ben je erg **bescheiden**, dan is **onzichtbaarheid** een valkuil voor jou. Een allergie is dan vaak **arrogantie** (arrogante mensen) en jouw uitdaging ligt op het vlak van **profilieren** (jezelf laten zien/gelden). Dit samenspel van kwaliteit, valkuil, allergie of uitdaging wordt ook wel een kernkwadrant genoemd (zie bijlage).

- Vul voor jezelf twee kernkwadranten in.

Bovenstaande leg je vast voor jouw portfolio

Opdracht - Observeren van leraren

De volgende LERs worden met deze opdracht aangetoond: Ped 1.1 / 2.1 / Pro 2.1 / 4.1

1. Je gaat lessen observeren bij leraren van diverse vakgebieden. Bij iedere lesobservatie maak je gebruik van een observatieformulier. Dit formulier is gebaseerd op 'De zes rollen van de leraar', door Martie Slooter (zie je literatuurlijst en bijlage)

Tijdens de observaties deze ochtend moeten de volgende vragen beantwoord worden:

- Wat 'doet' een leraar allemaal in de les?
- Welke verschillen en overeenkomsten zie je tussen de leraren?
- Noem één aspect van een geobserveerde leraar dat je erg aanspreekt. Noem ook iets dat je minder aanspreekt.
- Geef één voorbeeld, waarin je laat zien, dat een leerling zich bij de ene docent anders gedraagt, dan bij de andere. Probeer zijn gedragswisseling te verklaren.

2. Voor het laatste deel van de dag ga je naar een afgesproken plek in de school en kijk je terug op wat je gezien hebt. Je schrijft een verslag van de dag, inclusief reflectie (max. 2 A-

4). Boven het verslag noteer je de stageweek, je naam, de locatie en je SO. Je gaat in het verslag minimaal in op onderstaande vragen:

- Verwerk de bullets van de opdracht hierboven.
- Welke onderwijstheorie heb jij vandaag in de praktijk kunnen zien? (Pro 3.1)
- Wat heeft het je aan inzichten opgeleverd m.b.t. of het beroep bij je past?
- Met deze opdracht toon je Ped 1.1 / 2.1 & Pro 2.1 / 4.1 aan (en wellicht Pro 3.1).
Onderbouw in je verslag op welke manier je deze leerresultaten aantoont.
  - Voorbeeld: je legt concreet uit op welke manier je de psychologische basisbehoeften (CAR) hebt herkend bij het observeren. Goed als je hierbij kunt verwijzen naar de literatuur.
- Observatieformulieren toevoegen

Opdracht - Observeren van een klas onderbouw

De volgende LERs worden met deze opdracht aangetoond: Ped 2.1 / 4.1 & Did 1.1 & Pro 2.1 / 4.1

1. Je gaat meelopen met een klas. Je weet al welke klas dit is. Je SO heeft hier voorwerk voor gedaan. Bij iedere lesobservatie maak je gebruik van een nieuw observatieformulier, zie bijlage 4. Dit formulier is gebaseerd op 'De zes rollen van de leraar', door Martie Slooter (zie je literatuurlijst).
Let op: je stelt je eerst *professioneel* voor aan de klas.
2. Aan het einde van de dag ga je naar een afgesproken plek in de school en schrijf je een verslag van de dag, inclusief reflectie. Noteer de stageweek, je naam, de datum, de locatie en je SO. In je verslag verwerk je minimaal onderstaande vragen of punten:
  - Doelgroepanalyse: geef feitelijke gegevens over de doelgroep en de specifieke klas (leeftijd, verhouding jongens-meisjes, niveau(verschillen), belevingswereld, groepsdynamiek, zorgleerlingen, et cetera)
  - Reflectie op professioneel voorstellen aan de klas
    - Op welke manier heb je je voorgesteld?
    - Hoe is het gegaan? Hoe voelde het voor jou?
    - Hoe reageerden de leerlingen?
    - Welke feedback heb je van de docent ontvangen?
  - Wat is je opgevallen bij de klas bij verschillende leraren?
  - Welke docentrol(len) passen het beste bij jou? Leg uit waarom.
  - Welke onderwijstheorie heb jij vandaag in de praktijk kunnen zien?
  - Wat heeft deze ervaring je aan inzichten opgeleverd m.b.t. of het beroep bij je past?
  - Met deze opdracht toon je Ped 2.1 / 4.1 & Did 1.1 & Pro 2.1 / 4.1 aan. Onderbouw in je verslag op welke manier je deze leerresultaten aantoont.
  - Observatieformulieren toevoegen.

Opdracht - Observeren van een klas bovenbouw

De volgende LERs worden met deze opdracht aangetoond: Ped 2.1 / 4.1 & Pro 2.1 / 4.1

1. Je gaat deze dag meelopen met een klas of twee klassen bovenbouw (voorkeur vmbo klas 3/4 of havo vwo vanaf klas 4). De SO informeert je om welke klas het gaat. Zorg dat je het rooster van de dag klas tijdig van je SO ontvangt en let op de laatste roosterwijzigingen.
Tip: loop achter de leerlingen aan.

Tijdens de observaties deze ochtend moeten de volgende vragen beantwoord worden:

- wat 'doet' een leraar allemaal in de les?
- Welke verschillen en overeenkomsten zie je tussen de leraren?
- Noem één aspect van een geobserveerde leraar dat je erg aanspreekt. Noem ook iets dat je minder aanspreekt
- Geef één voorbeeld, waarin je laat zien, dat een leerling zich bij de ene docent anders gedraagt dan bij de andere. Probeer de gedragswisseling te verklaren.
- Noem minstens 2 punten waarin het lesgeven in de bovenbouw verschilt van het lesgeven in de onderbouw op didactisch gebied. Wat is je opgevallen?
- En geef ook eens 2 verschillen in handelen van de leraren op pedagogisch gebied.

Schrijf na de observaties een verslag waarin je je antwoorden verwerkt en waarbij je afsluit met welk docenthandelen jij wilt 'meenemen'.

Opdracht - Een les(onderdeel) geven

De volgende LERs worden met deze opdracht aangetoond: Ped 1.1 / 2.1 / 3.1 & Did 1.1 / 2.1 / 3.1 & Pro 1.1 / 2.1

Deze week mag je een onderdeel van een les gaan verzorgen. De SO heeft hier voorwerk voor gedaan en je gekoppeld aan een bepaalde docent/WPB. Het is niet noodzakelijk dat je een lesonderdeel in jouw vak verzorgt; het gaat er vooral om een eerste ervaring op te doen in het voor de klas staan, een klas aan het werk zetten (en aan het werk houden).

Bij de diverse (vak)didactische modules op de HR heb je geleerd dat een goede lesvoorbereiding het halve werk is. Voor deze opdracht lever je van tevoren – uiterlijk drie dagen - een lesvoorbereidingsformulier (zie bijlage) in bij je SO en je WPB

1. Aan het einde van de dag ga je naar een afgesproken plek in de school en schrijf je een verslag van de dag. Noteer de stageweek, je naam, de datum, de locatie en je SO. In je verslag verwerk je minimaal onderstaande vragen of punten:
  - Lesvoorbereidingsformulier toevoegen: geef ook een toelichting waarom je precies dit lesonderdeel wilde verzorgen.
  - Leerlingenmateriaal, docentmateriaal en/of videomateriaal toevoegen
  - Reflectie op lesonderdeel verzorgen
    - Hoe is de uitvoering verlopen?
    - Hoe voelde het voor jou?
    - Hoe reageerden de leerlingen? Waar merkte je dat precies aan?
    - Welke feedback heb je van de docent ontvangen?
    - Als je het lesonderdeel nog een keer mocht verzorgen, wat zou je dan anders aanpakken?
    - Welke inzichten heeft deze ervaring je opgeleverd m.b.t. de beroepskeuze (past het beroep bij jou)?
  - Welke onderwijstheorie heb jij vandaag in de praktijk kunnen toepassen?

- Met deze opdracht toon je Ped 1.1 / 2.1 / 3.1 & Did 1.1 / 2.1 / 3.1 & Pro 1.1 / 2.1 aan. Onderbouw in je verslag op welke manier je deze leerresultaten aantoont.
- Voeg een observatieverslag, inclusief handtekening, van je WPB toe aan het verslag.
- Observatieformulier WPB toevoegen als bijlage

Opdracht – Interviews afnemen met leerlingen

De volgende LERs worden met deze opdracht aangetoond: Ped 1.1 / 2.1 / 3.1 / 4.1 & Pro 2.1 / 4.1 & Did 1.1 (voorbeeldfunctie)

Je wordt op de transfermiddag voorbereid op de interviewopdracht

Transfermiddag ‘Vorbereiding gespreksvoering met leerlingen’:

Je kijkt met opleiders terug op je ervaringen van de eerste stagedagen. Wat verbaasde je positief, wat verbaasde je negatief, waar liep je tegenaan?

Er wordt verder ingezoomd op ‘Ken je doelgroep’

- In voorbereiding op het interviewen van leerlingen gaan we in op gesprekstechnieken. Welke soorten gesprekken zijn er, wanneer zet je deze in?
- Nu de “brug” slaan naar ‘Ken je doelgroep’: Om zicht te krijgen op wat leerlingen beweegt, wat er speelt in hun leven, ga je het beste in gesprek met ze. Op welke manier maak je via een gesprek professioneel contact met leerlingen, hoe geef je ruimte, hoe zorg je voor veiligheid, welke grenzen moet je bewaken? Welke vragen stel je, met welk doel?
- We gebruiken passende voorbeelden en de studenten mogen ook oefenen.
- Oefenen met praktische toepassing ter voorbereiding van het interview

Op het Ostrea Lyceum voer je ook allerlei opdrachten uit die input geven voor het maken van de eindopdracht van *Pedagogiek: Ken je doelgroep*, onder meer het interviewen van leerlingen over hun identiteitsontwikkeling en/of cognitieve ontwikkeling en/of seksuele ontwikkeling. Vandaag ga je met leerlingen in gesprek. Je SO heeft hier voorwerk voor gedaan. Hij/zij informeert je hierover.

Wat is de leef-en denkwereld van je leerlingen? In welke ontwikkelingsfase bevinden ze zich? Deze kennis is belangrijk om didactisch en pedagogisch goed aan te kunnen sluiten bij de leerlingen, om goed in beeld te hebben wat je van hen kunt verwachten en wat niet.

Door hen (in een veilige setting) gericht vragen te stellen, kun je de begrippen uit de theorie rondom de thema’s ‘begripsbepaling, beeldvorming, identiteitsontwikkeling, cognitieve ontwikkeling en seksuele ontwikkeling’ herkennen in het gedrag en de antwoorden van leerlingen.

Je brengt uiteindelijk voor de eindopdracht de opgedane inzichten uit de theorie, het gedrag van leerlingen en je eigen ontwikkeling als adolescent met elkaar in verband. Schrijf na de diverse interviews een verslag waarin je je bijzondere bevindingen noteert: wat viel je op, wat raakte jou?

Opdracht – Docenteninterviews: over het leraarschap

De volgende LERs worden met deze opdracht aangetoond: Pro 1.1 / 2.1 / 3.1 / 4.1

Je gaat in gesprek met leraren over wat leraarschap inhoudt. Zorg dat je met dit interview de volgende vragen kunt beantwoorden.

Breng de drijfveren en diverse activiteiten van een leraar in beeld. Maak notities.

- Waarom heb je voor dit beroep gekozen?
- Waar haal je energie uit met betrekking tot je beroep?
- Waar loop je tegenaan?

- Als je onderwijsminister was, welke twee veranderingen zou je willen doorvoeren?
- Geef minstens vijf activiteiten naast het lesgeven.
- Wat zijn de taken van een leraar buiten het lesgeven?
- Wat doet een leraar thuis en wat op school?
- Wat betekent dit totale leraarschap voor jou?
- Wat zie je zitten en waarom?
- Waar zie je tegenop en waarom?

Je mag deze opdracht in twee- of drietallen maken. Verwerk bovenstaande punten in een verslag. Geef ook duidelijk aan welke inzichten je hebt verkregen door in gesprek te gaan met leraren.

Opdracht - Zorg en begeleiding in het voortgezet onderwijs

De volgende LERs worden met deze opdracht aangetoond: Ped 1.1 / 2.1 / 4.1 & Pro 1.1 / 2.1 / 3.1 / 4.1

Deze week is gericht op verdieping en beeldvorming op het gebied van zorg en begeleiding in het voortgezet onderwijs. Welke vormen van zorg kom je zoal tegen en op welke manieren worden leerlingen, maar ook docenten begeleid? Ontdek hoe de zorg en begeleiding op het Ostrea Lyceum is geregeld en werk dit uit in een stroomschema. Tijdens deze dag krijg je documenten die je kunt gebruiken om een overzicht te krijgen van de zorg- en begeleidingsstructuur binnen het Ostrea Lyceum.

1. Je interviewt vandaag drie personen die ieder een taak vervullen binnen de zorg en begeleiding. Bereid minimaal 10 vragen voor, gericht op de zorg en begeleiding.
2. Werk de drie interviews uit en beschrijf wat je allemaal hebt ontdekt over zorg en begeleiding die deze personen verlenen binnen hun taak of functie.
3. Maak a.d.h.v. de ontdekkingen die je vandaag hebt gedaan, een stroomschema van de zorg en begeleiding binnen het Ostrea Lyceum.
4. Aan het einde van de dag ga je naar een afgesproken plek in de school en schrijf je een verslag van de dag, inclusief stroomschema, inclusief reflectie.
Noteer de stageweek, je naam, de datum, de locatie en je SO. In het verslag verwerk je (minimaal) onderstaande vragen en/of punten:
  - Uitwerking van drie interviews (zie punt 2)
  - Stroomschema toevoegen, met een korte toelichting.
  - Wat is er t.a.v. zorg en begeleiding te vinden op de website van het Ostrea Lyceum?
  - Beschrijf wat er allemaal in je opkomt als je denkt aan zorg en begeleiding binnen het VO.
  - Wat neem je vooral mee van vandaag?
  - Wat heeft je geraakt en waarom?
  - Je hebt zelf ook het VO doorlopen, wat herinner jij je nog van zorg en begeleiding in het algemeen op jouw school?
  - Hoe denk je na vandaag over zorg en begeleiding binnen het VO?
  - Wat heeft deze ervaring je aan inzichten opgeleverd m.b.t. of het beroep bij je past?
  - Met deze opdracht toon je Ped 1.1 / 2.1 / 4.1 & Pro 1.1 / 2.1 / 3.1 / 4.1 aan. Onderbouw in je verslag op welke manier je deze leerresultaten aantoont.

Je mag deze opdracht in twee- of drietallen maken.

Opdracht - Overeenkomsten en verschillen in doelgroep en pedagogisch/didactisch handelen van de docenten

De volgende LERs worden met deze opdracht aangetoond: Ped 1.1 / 2.1 / 4.1 & Pro 2.1 / 4.1

Je hebt de afgelopen weken kennisgemaakt met een nieuwe schoollocatie en ook een nieuwe doelgroep. De diverse onderwijscontexten geven je een breder beeld van het leraarschap. Hierdoor kun je uiteindelijk beter beoordelen of dit beroep bij je past en/of welke doelgroep je meer aanspreekt.

1. Schrijf een verslag over de overeenkomsten en verschillen in doelgroep en pedagogisch en didactisch handelen van de docenten. Boven het verslag noteer je de stageweken, je naam, de locatie en je SO. Je gaat in het verslag minimaal in op onderstaande vragen en/of punten:
  - Beschrijf de overeenkomsten en verschillen tussen de doelgroepen van de twee schoollocaties. Ga hierbij in op leeftijd, verhouding jongens-meisjes, niveau(verschillen), leerlingsspecifieke kenmerken, belevingswereld, et cetera. Tip: je kunt hier gebruikmaken van de expertise van de SO.
  - Welke verschillen en overeenkomsten heb je kunnen observeren in het pedagogisch en didactisch handelen van de docenten? Geef voor je analyse concrete voorbeelden.
  - Wat heeft deze ervaring je aan inzichten opgeleverd m.b.t. jouw beroepskeuze?
  - Welke doelgroep/schoollocatie heeft (vooralnog) jouw voorkeur en waarom?
  - Met deze opdracht toon je Ped 1.1 / 2.1 / 4.1 & Pro 2.1 / 4.1 aan (en wellicht Pro 3.1). Onderbouw in je verslag op welke manier je deze leerresultaten aantoont.
  - Observatieformulieren toevoegen als bijlage

Je mag deze opdracht in twee- of drietallen maken. Verwerk bovenstaande punten in een verslag. Geef ook duidelijk aan welke inzichten je hebt verkregen door deze observaties en analyses.

Opdracht - voorbereiding CGI

De volgende LERs worden met deze opdracht aangetoond: Pro 1.1 & 2.1

Voorafgaand aan het CGI lever je je portfolio in. De opdrachten in dit programmaboekje heb je deels verwerkt in je portfolio en laat je deels ook terugkomen in je presentatie. Bij het CGI geef je antwoord op twee vragen: Pas ik bij het beroep? Past het beroep bij mij? Om hier antwoord op te geven verwerk je de volgende onderdelen in je presentatie/pitch:

- De zes rollen van de docent. Welke rol(len) heb je zelf uitgevoerd? In welke rol(len) wil je je nog meer ontwikkelen? Welke rol(len) vind je echt essentieel voor het beroep van docent en waarom?
- Twee kernkwadranten waarin jouw kwaliteiten en valkuilen worden belicht in de context van het beroep docent. Welke kwaliteiten komen dus goed van pas als jij docent wordt en welke valkuilen moet je in de gaten houden?
- Voor wat extra uitdaging; probeer jouw kwaliteiten en valkuilen te koppelen aan de rollen van de docent.
- Je hebt twee scholen bezocht. Bespreek in je presentatie welke type school bij jou past en motiveer waarom (denk aan doelgroep, soort onderwijs, sfeer op de school, je kwaliteiten).
- Welke (betekenisvolle) ervaringen hebben je gesterkt in je keuze voor het docentschap en welke ervaringen hebben je doen twifelen en waarom?

Bijlage 1: beroepstaken en leerresultaten (LERS)

Let op: dit is een hulpmiddel voor jou om je bewijzen te verzamelen.

Bekwaamheidsdomein Pedagogisch Handelen

Beroepstaak 1: de leraar creëert een prettig, ordelijk en veilig werk- en leerklimaat

De student herkent de onderwijs- en begeleidingsactiviteiten vanuit de psychologische basisbehoeften (ped. 1.1).

- Observeren (bijv. met kijkwijzer van de rollen van de leraar). Welke basisbehoefte(n) (CAR-model) herken je en waarom?
- Observeren en een kijkwijzer invullen: wat doet de leraar op dit gebied?
- Reflectie en retrospectief: hoe zou jij het doen? Hoe was het voor jou op het VO of MBO?
- Goede voorbeelden en/of rolmodellen analyseren (een leraar die je een voorbeeld vindt voor hoe je het zelf zou willen doen).
- Observeren bij verschillende vormen van onderwijs, praktisch, theoretisch, bijles in kleine groepen, hele klassen en dan kijken naar (de verschillen tussen) het werk- en leerklimaat.
- Gesprekken voeren met leraren: wat is eigenlijk een veilig en/of krachtig leerklimaat? Wat heb je daarvoor nodig?
- Leren om de relatie te zien door middel van observaties (kijkwijzer).
- Insteken op contact en relatie met de leerlingen.
- Koppelingen maken aan de werkplaatsen drama: hoe kom ik over (lichaamstaal)? Hoe komen leraren in de klassen over (observeren) en hoe draagt dat bij aan een veilig klimaat?
- Informele gesprekken aangaan met leerlingen.
- Interesse tonen in de leefwereld van leerlingen.

De student gaat een professionele werkrelatie aan met leerlingen, spreekt leerlingen passend aan op hun gedrag, handelt vanuit feitelijke waarneming en onbevooroordeeld (ped. 2.1).

- Begeleiden van een groepje leerlingen, begeleiden van een excursie en feedback vragen van een leraar (of de SO/WPB) op jouw handelen: hoe spreek je leerlingen aan op hun gedrag? Welke tips krijg je mee?
- Kennismaken met de doelgroep: in gesprek gaan met leerlingen en hen leren kennen (belevingswereld, interesses, etc.)
- Opdrachten voor Pedagogiek: Ken je doelgroep kunnen je ook input geven voor bewijzen.
- Opdracht over het ontvangen van leerlingen in een lokaal; welke manieren passen bij de rol van gastheer/vrouw en welke manieren passen bij jou? Welke grenzen heb jij? Wat verwacht je van een individuele leerling en wat van een klas?
- Observeren en een kijkwijzer invullen: wat doet de leraar op dit gebied?
- Reflectie en retrospectief: hoe zou jij het doen? Hoe was het voor jou op het VO of MBO?

Beroepstaak 2: de leraar begeleidt leerlingen naar zelfstandigheid in hun school- en beroepsloopbaan

De student ondersteunt leerlingen in kleine groepen of individueel bij het zelfstandig werken (ped. 3.1).

- Begeleiden van huiswerkklass, bijles geven aan leerlingen, klassenassistentschap.
- Het bedenken van werkvormen die aanzetten tot zelfstandigheid en waar mogelijk uitvoeren en evalueren.
- Het leren om goede vragen te stellen (i.p.v. zelf het antwoord of de oplossing te geven). Oefenen met doorvragen (dit kan bijv. bij begeleiding van een klein groepje of tijdens het rondlopen tijdens zelfwerkzaamheid).
- Observatieopdracht: welke begeleidingsvormen heb je waargenomen? Wat spreekt je daarin aan en waarom? Welke ontwikkeling moet jij doormaken om op een basisniveau te komen om leerlingen goed te kunnen begeleiden?
- Een duidelijke (volledige) instructie geven op zelfwerkzaamheid (aan een groepje of individuele leerlingen).
- Tijdens het individueel of zelfstandig werken van leerlingen een coachende rol aannemen tot zelfstandig werken.

De student relateert de eigen ontwikkeling en leefwereld aan die van de doelgroep (ped. 4.1).

- Opdrachten voor Pedagogiek: Ken je doelgroep kunnen je hier input geven voor bewijzen.
- Werk een thema uit de lessen Pedagogiek: Ken je doelgroep uit door bijv. in gesprek te gaan met een leraar over dit thema of juist met een leerling/groepje leerlingen. Je kunt ook inspiratie halen uit de praktijkopdrachten die worden aangeboden bij Pedagogiek: Ken je doelgroep.

Bekwaamheidsdomein (Vak)didactisch Handelen

Beroepstaak 3: de leraar verzorgt onderwijs

De leraar is zich bewust van eigen voorbeeldfunctie en handelt daarnaar (did. 1.1).

- Observeren en een kijkwijzer invullen: wat doet de leraar op dit gebied?
- Reflectie en retrospectief: hoe zou jij het doen? Hoe was het voor jou op het VO of MBO?
- Een deel van een les verzorgen (bijv. lesopening) en feedback vragen op het handelen: hoe stond jij voor de groep? Feedback op de rollen van de leraar is hier ook mogelijk.
- Een klein groepje leerlingen begeleiden en een reflectie schrijven m.b.t. je voorbeeldfunctie. Hoe handelde jij? Wat zei je wel/niet? Hoe ben je daarin een voorbeeld voor je leerlingen?
- Passend taalgebruik en voorkomen behorend bij de rol van de leraar concreet maken en vervolgens hanteren. Hierop kun je feedback vragen aan je SO/WPB.
- Onderzoek de visie, waarden en grondslag van de school: wat betekent dit voor de houding en het handelen van de leraar (op deze school) en nu dus ook voor jou?
- Een koppeling naar Professioneel Spreken: op welke manier spreekt de leraar voor de groep en wat herken je van het geleerde bij Professioneel Spreken?
- Een koppeling naar Professionele Performance: op welke manier staat de leraar voor de groep en op welke manier is de leraar hiermee een voorbeeld voor de leerlingen en voor jou als toekomstig leraar?

Bijlage 2: mogelijke stageactiviteiten naast je reguliere programma

Met betrekking tot kennismaken:

- Verkennen van school op gebied van organisatie school, schoolreglement, functionarissen in de school etc. Veel informatie kun je vinden op de website van de school
- Verkennen van schoolgebouw o.a. de plaats van de verschillende vaklokalen, verschillende afdelingen, kopieerfaciliteiten, regels m.b.v. gebruik werkplekken etc.
- Verkennen van de verschillende opleidingen: mavo, havo, vwo, Tweetalig Onderwijs.
- “Bijzondere lessen”, bijvoorbeeld studielessen, zelfwerkuren, mentoruren, huiswerkuren, praktijkuren etc. gericht observeren, zo mogelijk assisteren, nabespreken, etc.
- Gericht jezelf verdiepen in een specifiek beleidsterrein van de school. Je kunt hierbij denken aan leerlingenzorg, mentoraat, oudercontacten, bedrijfsstages, onderwijsvernieuwing, etc.
- .....

Met betrekking tot observeren:

- Observeren van groepsgedrag m.b.v. gerichte observaties (observatieschema's)
- Enkele vaklessen doelgericht observeren (m.b.v. observatieschema) en evalueren.
- Observatie opdrachten vanuit colleges flankerend onderwijs of vakdidactiek
- .....

Interviewen/bevragen:

- Gesprekjes met leerlingen m.b.v. gerichte vragen bijvoorbeeld rond eigen leefwereld, maken van huiswerk, schoolervaringen, schoolkeuze, visie op vak, werkwijze voor je vak enzovoort
- Interviews met drie leraren over de aantrekkelijkste en de minst aantrekkelijke kanten van het beroep.
- Interviews met 'functionarissen in de school' bv. met conciërge, teamleider, leerlingcoördinator, decaan, mentor, leerlingbegeleider, roostermaker over hun werkzaamheden.
- .....

Zelf doen:

- Assisteren bij nakijken proefwerk, bij surveilleren, bij praktijkles
- Zelf maken van een lesvoorbereiding en doorspreken van deze voorbereiding met vakdocent of SO
- Assisteren in lessen van eigen of aanverwant vak, geven van bijles aan individuele leerlingen of groepen van leerlingen.
- Lessen of deellessen geven
- Werken aan een bijzondere opdracht van de school/SO bijv. organisatie van een evenement, excursie, open dag, onderzoekje doen, administratieve ondersteuning etc.
- ...

Bijlage 3: suggesties voor praktijkopdracht 'Ken je doelgroep'

Hieronder staan een aantal opdrachten waaruit je kunt kiezen om de theorie te herkennen in de praktijk. Zorg dat je eerst de theorie goed bestudeert voordat je met leerlingen in gesprek gaat. Bereid de opdrachten goed voor, schrijf zo nodig uit welke vragen je precies wilt gaan stellen en in welke volgorde. Probeer zoveel mogelijk open vragen te stellen, daardoor moet de leerling gaan nadenken en zijn eigen antwoord formuleren. Het staat je vrij om praktijkopdrachten aan te passen aan jouw specifieke situatie als dat nodig is. Verwerk de resultaten van de praktijkopdrachten in je eindopdracht.

Daar waar 'leerling' staat, wordt in het mbo 'student' bedoeld. Daar waar 'les' staat, wordt ook 'onderwijsactiviteit' mee bedoeld. Daar waar 'klas' staat, wordt ook 'groep leerlingen of studenten (mbo)' mee bedoeld. Als je in tweetallen stage loopt, voer je de praktijkopdrachten, waar mogelijk en zinvol, met zijn tweeën uit. Let op: je maakt de opdracht individueel!

Cognitieve ontwikkeling

1. Tijdens je stage leg je contact met leerlingen met betrekking tot hun leerproces. Je observeert ze, geeft ze les, of je begeleidt ze individueel of in kleine groepjes. Let bijvoorbeeld tijdens een observatie op de manier waarop de leerlingen iets aangeleerd krijgen. Hoe zie je de volgende punten terug bij verschillende leerlingen? Welk verschil zijn er tussen leerlingen? En tussen leerlingen van verschillende leeftijden?
  - Ontwikkeling van het ruimtelijk denken: kunnen leerlingen zich zonder concrete materialen een voorstelling maken van ruimtelijke figuren? Kunnen ze een plaatje van een ruimtelijke figuur in hun hoofd van de andere kant bekijken? Bedenk nog wat meer van dergelijke vragen, zodat je een inschatting kunt maken over het ruimtelijke denken van leerlingen in verschillende leeftijden.
  - Ontwikkeling van het abstract denken: kunnen de leerlingen omgaan met abstracte begrippen, bijvoorbeeld 'vrijheid', 'zwaartekracht', 'ironie', 'deel' (bedenk zelf begrippen uit je eigen vakgebied om dit bij leerlingen van verschillende leeftijden na te gaan, kijk ook eens in de methode van je vak).
  - Leren logisch te denken en consequenties te trekken: kunnen de leerlingen oorzaak-gevolg relaties en als-dan redeneringen maken? Bekijk de methode van je vak voor voorbeelden en vraag het na bij leerlingen van verschillende leeftijden.
Geef hierbij aandacht aan de uitgangspunten van Piaget en hoe die uitgangspunten in de les(sen) en/of begeleiding naar voren komen. Herken je de wijze van leren vanuit de theorie van Piaget? Wat heb je gezien en/of gedaan in de les(sen) en/of begeleiding met betrekking tot de cognitieve ontwikkeling? Hoe is/zijn de individuele leerlingen te plaatsen in het model van Piaget? Geef concrete voorbeelden.
2. Vragen die je kunt stellen aan leerlingen om persoonlijke fabels, imaginaire denkbeelden, cognitief egocentrisme, zwart-wit denken en magisch denken te ontdekken.
  - Ben je bijgelovig? Hoe dan?
  - Heb je vaste rituelen voordat je aan een wedstrijd begint of voor je gaat slapen?
  - Geloofde je vroeger in monsters/spoken/lijken onder je bed?
Hebben die gedachten nog steeds invloed en wanneer dan? Wat vind je daar nu van?
  - Denk je wel eens dat je uniek bent? Wanneer denk je dat?
  - Heb je last van bozen, blijde, verdrietige buien? Begrijp je jezelf als dit gebeurt?
  - Denk je wel eens na over je eigen begrafenis? Wat denk je dan?

Wil je dan weten wie er komen en in welke mate ze verdrietig zijn? Wat vind je van die gedachten?

- Welke oplossing zie jij voor het drugsprobleem in Nederland?
  - Welke oplossing zie jij voor het vluchtelingenprobleem?
  - Welke oplossing zie jij voor de school-shootings in de VS?
  - In hoeverre ben je goed in plannen? Waar blijkt dat uit?
  - Heb je overzicht in de hoeveelheid huiswerk en toetsen? Hoe komt dat?
  - Heb je enig idee waarom je al die leerstof op school moet leren? Wat vind je daarvan?
  - Heb je een idee waarom al deze vragen aan je gesteld worden?
3. Observeer een brugklas en een derde klas. Kies daaruit een aantal leerlingen die je zorgvuldig observeert. Geef aan in welke fase de leerlingen zitten en leg uit waarom zij in deze fase zitten. Is er verschil tussen brugklas leerlingen en 3e klassers?
4. Geef de leerlingen een casus of rekensommetje (bv over inhoud van een zwembad of over vierkante meters) met een foute uitkomst. Vraag of de uitkomst klopt. Zien jouw leerlingen de fout? Kunnen zij inzien dat een zwembad niet 25 km² kan zijn? Welke denkfase is hier van toepassing?
5. Geef de 11n vraagstukken uit je eigen vak en doe dit bij een brugklas, derde en vijfde klas. Welke fases van cognitieve ontwikkeling van Piaget herken je? Vraag je werkplekbegeleider om hulp om te bepalen welk vraagstuk je kunt voorleggen aan de leerlingen.
6. Bekijk lessen in verschillende niveaus (vmbo, havo, vwo) lessen. Hoe zie je de volgende punten terug bij de verschillende klassen? Welk verschil is er tussen de leerlingen?
- Ontwikkeling van het ruimtelijk denken.
  - Ontwikkeling van het abstract denken.
  - Leren logisch te denken en consequenties te trekken
- Voer een nabespreking met aandacht voor de uitgangspunten van Piaget en hoe die uitgangspunten in de bezochte lessen naar voren komen. Wat hebben studenten gezien in de lessen? Hoe zijn de individuele leerlingen te plaatsen in het model van Piaget? Laat studenten concrete voorbeelden noemen.
7. Ga in gesprek met leraren:
Vraag vakleraren hoe zij abstract denken terug zien komen bij leerlingen van verschillende leeftijden; hoe zij egocentrisme terugzien.
8. Houd in je lessen rekening met de leeftijd van je doelgroep:
Oefen met het aansluiten op specifieke leeftijdsgroepen in je lesvoorbereidingen: hoe sluit je aan op de cognitieve ontwikkeling van de leerlingen van jouw klas?
Noteer interacties met leerlingen uit specifieke leeftijdsgroepen tijdens je les
Laat je werkplekbegeleider of een medestudent een lesobservatie doen, specifiek gericht op het omgaan met adolescenten
Neem een les op, en selecteer een fragment waarin jouw manier van omgaan met adolescenten te zien is.

Identiteitsontwikkeling

1. Zoek een leerling waar je veel van jezelf in ziet: maak een observatieverslag, een verslag van een gevoerd gesprek en een reflectie daarover.
2. Zoek een leerling waar je totaal geen verwantschap mee voelt en voer dezelfde opdracht als boven beschreven uit.
3. Als je maar één leerling kunt observeren kun je hierbij aangeven in welke facetten van deze leerling je jezelf herkent, en in welke niet.
4. Je gaat verschillende leerlingen interviewen en stelt ze een aantal totaal verschillende vragen. Probeer door te vragen bij de leerlingen. Vragen staat vrij. Bijvoorbeeld:
  - a) Wat zijn jouw meest risicovolle gedragingen geweest? Waarom deed je dat? "Leuk" is niet een voldoende antwoord.
  - b) Heb je aan consequenties gedacht?
  - c) Was het voorbereid?

- d) Is het vastgelegd op social media en waarom?
  - e) Zou je het nog een keer doen en waarom wel of niet?
5. Hoe vaak heb je je omgekleed voordat je de laatste keer uitging/naar een verjaardag ging?
    - a) Waarom deed je dat?
    - b) Wat werd je keuze uiteindelijk en waarom?
  6. Waarom ga je het liefst samen met je vriend(in) naar het toilet tijdens de lessen?
  7. Waarom vind je spreekbeurten leuk of afschuwelijk?
  8. Wat is het ergste wat een docent tegen je gezegd heeft ooit? En wat het leukst?
  9. Hoe denk je dat anderen mensen jouw zien?
  10. Ben je altijd hetzelfde, bij verschillende groepjes en in verschillende rollen?
  11. Heb je vertrouwen in je eigen toekomst? Waarom?
  12. Welke ideeën heb je over jouw toekomst en studie en wat zijn jouw eigen acties en verantwoordelijkheden daarin?
  13. Waarover pieker je wel eens? Waar lig je 's nachts wakker van? Hoe ga je om met stress?
  14. Waarover schaamt je je wel eens?
  15. Observeer een klas gedurende enkele lessen en een pauze.
    - a. Probeer (sub)culturen, (sub)groepjes te ontdekken.
    - b. Beschrijf zo precies mogelijk waarin de groepjes en culturen zich van elkaar onderscheiden.
    - c. Ontdek je leiders?
    - d. Is er een verschil in het gedrag van leerlingen tijdens de les en tijdens de pauze?
  16. Als je geen klas kunt observeren, zou je je eigen klas op de Hogeschool Rotterdam kunnen nemen, mits de meeste studenten niet ouder zijn dan 20 jaar.
  17. Houd een gesprek met leerlingen van verschillende niveaus en leeftijden over onderwerpen zoals:
    - a. hun tijdsbestedingen,
    - b. hun ervaringen met het schoolleven,
    - c. hun mening over leraren,
    - d. hun levensbeschouwing / godsdienst,
    - e. hun relatie met hun ouders,
    - f. vriendschappen,
    - g. persoonlijke kenmerken (karakter, hobby),
    - h. relaties.
  18. Maak een verbinding met je eigen leven en met wat in de literatuur staat. Wat zijn overeenkomsten en verschillen?
  19. Beschrijf jouw eigen ontwikkelfasen.
    - a. Maak een tijdslijn,
    - b. beschrijf aan de hand van de begrippen uit de theorie de verschillende levensfasen, geef bij die begrippen een voorbeeld van een situatie/gebeurtenis waaruit die ontwikkelfase blijkt, illustreer met foto's/gedichtjes/songteksten etc.
    - c. Bekijk drie foto's van jezelf (bijv. Groep 8, klas 2 en examenjaar)
      - In welke ontwikkelfase zat je toen?
      - Waar was je vooral mee bezig en met wat niet? Hoe zie je dat? (Interviews/rapporten kunnen ook helpen als vertrekpunt). De tijdslijn is creatief en bevat bewijzen in zowel beeld als tekst. De tijdslijn laat zien dat de student in staat is zichzelf te analyseren in termen van de theorie.

Cultuur- en maatschappijvormen

1. Interviewvragen om te stellen aan diverse leerlingen van diverse leeftijden en niveaus:
  - a. Waar heb jij hulp van volwassenen bij nodig?
  - b. Wie uit jouw omgeving heeft invloed op je profiel/studie/beroepskeuze? Waarom die personen?
  - c. Heb je al een relatie? Hoe beleef je dat?
  - d. Uit welke personen bestaat je thuissituatie?
  - e. Heeft die samenstelling invloed op jouw eigen toekomstverwachting? Waarom?
  - f. Wat of wie motiveert jou om te werken aan school?
  - g. Hoe zelfstandig werk je aan school?
  - h. Hoe vul je je vrije tijd in?
  - i. Hoe combineer je school en vrije tijd. Is er een juiste balans?
  - j. Vind je jouw opvoeders streng en waarom wel of niet?

2. "De huidige cultuur is veel meer gericht op het individu, op zelfontplooiing en zelfredzaamheid. Dat zijn op zich geen slechte eigenschappen, maar we zijn erin doorgeschoten. Dat levert egoïstische burgers op, die niet meer zo zijn geïnteresseerd in anderen, in de samenleving en de democratie. Alles kan, alles mag en niets heeft consequenties", zegt Frits Spangenberg. Met Martijn Lampert schreef hij een boek over deze tandeloze ouder, die verantwoordelijk is voor een 'grenzeloze generatie'. Jongeren geboren vanaf 1986 groeien daardoor op tot burgers die hoofdzakelijk met zichzelf bezig zijn, nauwelijks sociaal betrokken zijn en weinig of geen remmingen kennen.
  - a. Beschrijf hoe jij je verhoudt tot de grenzeloze generatie en beschrijf een leerling in termen van de grenzeloze generatie.
  - b. Maak een (bondig) schema van jouw macro-, exo-, meso-, micro systeem. Doe dit ook voor een leerling (interview?) en benoem enkele verschillen.
  - c. Wat betekent dit voor jouw onderwijspraktijk?

Bijlage 4: observatieformulier M. Slooter

DE DOCENT IN ZIJN ZES ROLLEN		
Docent:	Klas:	Datum: .....
.....		

	++	+	□	OPMERKINGEN
1^e rol: GASTHEER <i>stemt af op leerlingen.</i>				
0. Staat bij de deur/ als eerste in de klas.				
1. Noemt de leerling bij de naam (maakt contact).				
2. Is zichtbaar en duidelijk aanwezig (leiderschapsgedrag).				
3. Geeft het voorbeeld (toegankelijk, benaderbaar, vriendelijk).				
4. Zorgt dat de leerling klaar is om te kunnen starten.				
5.				
2^e rol: Presentator <i>vangt en houdt de aandacht vast.</i>				
1. Vangt de aandacht van de leerling.				
2. Kan de aandacht van de leerling gedurende de start vasthouden.				
3. Kondigt het doel en de inhoud van de les aan.				
4. Vertoont leiderschapsgedrag (staat stevig en congruent voor de klas).				
5.				
3^e rol: DIDACTICUS <i>geeft instructie en zet leerlingen aan het werk.</i>				
1. Motiveert leerling voor de les, de leertaken, het vak door aan te sluiten bij voorkennis en een begrijpelijke uitleg.				
2. Geeft de complete instructie met controle.				
3. Zet de leerling snel aan het werk.				

	++	+	□	OPMERKINGEN
4. Gebruikt passende werkvormen (met samenwerken).				
5. Geeft leerling zinvol commentaar op zijn werk.				
6. Stoort het leren niet en kijkt hoe er gewerkt wordt.				
7. Geeft les op hun niveau (vraagt niet te veel of te weinig).				
8. Richt zich op leren, laat het zichtbaar/hoorbaar maken.				
9.				

	++	+	□	OPMERKINGEN
4^e rol: PEDAGOOG zorgt voor veiligheid en grijpt in.				
1. Zorgt voor een veilige sfeer door het gewenste gedrag te benoemen.				
2. Neemt leerling serieus, kent ze, toont respect voor leerling.				
3. Corrigeert ongewenst gedrag (weet 'aangepast' te reageren).				
4. Geeft complimenten waar mogelijk en beperkt straf.				
5. Laat zijn gevoelens zien (kan beheerst boos worden).				
6. Identificeert probleemgedrag snel en accuraat en reageert erop.				
7. Hanteert de voor ieder bekende normen/regels rechtvaardig.				
8. Laat leerling delen in verantwoordelijkheden.				
9.				
5^e rol: AFSLUITER sluit de les goed af.				

1. Sluit de les op tijd af, laat opruimen en inpakken.				
2. Geeft duidelijke instructie over het gewenste gedrag van leerling				
3. Rondt de les inhoudelijk af door een samenvatting/overzicht van de les.				
4. Evalueert de les procesmatig.				
5.				
6^e rol: COACH begeleidt het leerproces				
1. Vraagt uit zichzelf om feedback over zijn functioneren				
2. Reflecteert / geeft feedback op het leerproces en zijn rol daarin				
3. Zorgt dat, in activiteiten, vanuit verschillende leerstijlen leerlingen in ontwikkeling worden gebracht				
4. Geeft specifieke en constructieve feedback				
5. Benadrukt zowel goede als zwakke punten in het leren van IIn gebaseerd op concreet waarneembaar gedrag				
6. Begeleid het leerproces vanuit een positieve, open en betrokken houding.				
7 Geeft richting aan het leerproces door doelgerichte inbreng.				
8. Levert een actieve bijdrage in de samenwerking met collega's om te komen tot een oplossing of resultaat in een open leersituatie				

LEERLINGGEDRAG TIJDENS DE ZES FASEN VAN DE LES

De effectiviteit van het gedrag van de leraar is af te lezen aan het gedrag van de leerlingen.

Docent: .....

Klas: ..... Datum:

	++	+	□	OPMERKINGEN
1^e rol: GASTHEER stemt af op leerlingen.				
1. Leerlingen groeten de docent en kijken hem aan.				
2. Leerlingen volgen de instructie op, ook na een interventie.				
3. Leerlingen gaan op hun eigen plek zitten en pakken hun spullen.				
4. Leerlingen praten ontspannen met elkaar.				
5. Leerlingen stellen vragen aan de docent en/of praten met hem.				
6.				
2^e rol: Presentator vangt en houdt de aandacht vast.				
1. Leerlingen kijken naar de docent en houden hun mond dicht.				
2. Leerlingen blijven geboeid luisteren naar de docent.				
3. Leerlingen reageren positief na een correctie van de docent.				
4.				
3^e rol: DIDACTICUS geeft instructie en zet leerlingen aan het werk.				
1. Leerlingen luisteren naar de inleiding op de leerstof.				
2. Leerlingen luisteren naar de complete instructie.				
3. Leerlingen voeren de werkvorm uit.				

4. Leerlingen zijn snel aan het werk.				
5. Leerlingen werken samen als de docent dat aangeeft.				
6. Leerlingen reageren positief op feedback op hun leerproces.				
7. Leerlingen blijven binnen de aangegeven tijd gericht werken aan de opdracht.				
8. Leerlingen hebben iets geleerd en kunnen dat teruggeven.				
9.				

	++	+	□	OPMERKINGEN
4^e rol: PEDAGOOG zorgt voor veiligheid en grijpt in.				
1. Leerlingen hebben een ontspannen gezichtsuitdrukking.				
2. Leerlingen geven antwoord op de aan hen gestelde vragen.				
3. Leerlingen laten zich sturen in gedrag, volgen de instructies op.				
4. Leerlingen reageren ontspannen op positieve feedback.				
5. Leerling reageert op een correctie en stopt met zijn gedrag.				
6. Leerlingen accepteren correcties van gedrag van andere leerlingen.				
7. Leerlingen kennen de voor ieder bekende normen/regels.				
8. Leerlingen worden betrokken bij het delen van verantwoordelijkheden.				

9.				
5^e rol: AFSLUITER <i>sluit de les goed af.</i>				
1. Leerlingen volgen de instructie van de docent op.				
2. Leerlingen kunnen aangeven wat ze deze les (inhoudelijk) geleerd hebben.				
3. Leerlingen kunnen aangeven hoe ze deze les (vaardigheden) geleerd hebben.				
4. Leerlingen ruimen op en verlaten rustig de klas. Het lokaal blijft opgeruimd achter.				
5.				
6^e rol: COACH <i>begeleidt het leerproces</i>				
1. Vraagt uit zichzelf om feedback over zijn functioneren				
2. Reflecteert / geeft feedback op het leerproces en zijn rol daarin				
3. Zorgt dat, in activiteiten, vanuit verschillende leerstijlen leerlingen in ontwikkeling worden gebracht				
4. Geeft specifieke en constructieve feedback				
5. Benadrukt zowel goede als zwakke punten in het leren van IIn gebaseerd op concreet waarneembaar gedrag				
6. Begeleid het leerproces vanuit een positieve, open en betrokken houding.				
7 Geeft richting aan het leerproces door doelgerichte inbreng.				
8. Levert een actieve bijdrage in de samenwerking met collega's om te komen tot een oplossing of resultaat in een open leersituatie				

Bijlage 5: LVF

 Assessmentcentrum lvL		Lesvoorbereidingsformulier			
		Niveau 1, 2023-2024			
Naam student en studentnummer:	-	Datum les:	-	Werkplekbegeleider:	-
Vak en leerjaar:	-	Klas:	-		
Stageschool:	-	Lokaal:	-		
Onderwerp hoofdstuk				(les)-Methode:	
Wat wil ik de leerlingen leren? <i>Beschrijf hier het lesdoel/ de lesdoelen van deze les.</i> <i>Aan het einde van deze les...</i> <i>Aan het einde van deze les...</i>					

Beginsituatie:

Beschrijf hier een zo volledig mogelijke beginsituatie, denk hierbij aan voorkennis, gedrag, samenstelling van de klas, niveau van de leerlingen, wat is er al behandeld en andere relevante zaken.

Fasering van de les (rollen van de leraar):	Tijd:	Activiteit leraar (didactische werkvormen) <i>Wat doe ik en hoe?</i> <i>Noem hier ook welke rol van de leraar je aanneemt.</i>	Activiteit leerlingen: <i>Wat verwacht ik van de leerlingen?</i> <i>Wat zie ik leerlingen doen?</i>	Hulpmiddelen: <i>Welke materialen heb je nodig?</i> <i>(bijv. Smartboard, werkbladen, PowerPoint, etc.)</i>
		- - -		
		- - -		
		- -		

		-		
		-		
		-		
		-		

Bijlage 6: Kernkwaliteiten en kernkwadranten

Kernkwaliteit	Valkuil	Allergie	Uitdaging
Aanpassingsvermogen	Onderdanigheid	Dictatoriaal	Initiatief
Analytisch	Gevoelsarm	Sentimenteel	Gevoelig
Behoedzaamheid	Besluiteloosheid	Onbezonnenheid	Slagvaardigheid
Behulpzaam	Opoffering	Egoïsme	Autonomie
Bescheidenheid	Onzichtbaarheid	Arrogant	Profileren
Betrouwbaar	Saai	Arbitrair	Innovatief
Bondigheid	Ongenuanceerd	Langdradig	Tact
Consequent	Star	Met alle winden meewaaien	Flexibel
Creativiteit	Chaos	Bureaucratie	Discipline
Daadkracht	Drammerigheid	Passiviteit	Geduld
Diplomatie	Afstandelijkheid	Arrogantie	Confronteren
Empathie	Sentimenteel	Afstandelijkheid	Beschouwen
Enthousiasme	Impulsiviteit	Pessimisme	Realisme
Eerlijkheid	Botheid	Manipulatie	Tact
Flexibiliteit	Zwabberigheid	Dogmatisch	Standvastigheid
Gedrevenheid	Fanatisme	Passiviteit	Nuchterheid
Gedisciplineerd	Starheid	Chaos	Flexibiliteit
Geduldig	Passief	Drammerig	Daadkrachtig
Gehoorzaam	Slaafs	Eigenzinnig	Autonoom
Gereserveerdheid	Afstandelijkheid	Arrogantie	Zelfverzekerdheid
Gevoeligheid	Opgefokt	Kilheid	Gereserveerdheid
Gul	Verkwistend	Krenterig	Verstandig
Improvisatie	Chaos	Onverbiddelijkheid	Doeltreffendheid
Inlevingsvermogen	Opoffering	Nonchalance	Loslaten
Krachtig	Agressief	Passief	Terughoudend
Luisteren	Passiviteit	Dominant	Assertiviteit
Nauwkeurigheid	Perfectionisme	Chaos	Flexibiliteit
Nuchterheid	Afstandelijkheid	Zweverigheid	Meelevendheid
Ontvankelijkheid	Afwachtend	Ongenuanceerdheid	Stelling nemen
Optimistisch	Naïviteit	Pessimisme	Alert
Overtuigen	Fanatiek	Laisser-fair	Hulpvaardig
Realisme	Onverschilligheid	Naïviteit	Openhartigheid
Rust	Traagheid	Opgefokt	Energiek
Stiptheid	Opgefokt	Gemakzucht	Relaxedheid
Verantwoordelijkheid nemen	Overbelast raken	Slachtoffer	Hulp vragen
Verdraagzaamheid	Conflict vermijdend	Ongenaakbaarheid	Strijdlust
Vriendelijk	Braafheid	Genadeloosheid	Lef
Vrijgevig	Grenzeloos	Egoïsme	Grenzen stellen
Weloverwogen	Twijfelen	Arrogant	Zelfverzekerdheid

Zelfstandig	Eenzaam	Afhankelijk	Teamwerk
Zelfverzekerd	Arrogant	Middelmatig	Bescheiden
Zorgvuldig	Pietluttigheid	Nonchalance	Losheid
Zorgzaamheid	Betutteling	Onverschilligheid	Loslaten

Hoe kun je jouw kernkwaliteiten herkennen?

Bovenstaande lijst geeft een aantal voorbeelden van veelvoorkomende combinaties kernkwaliteiten, valkuilen, allergieën en uitdagingen. Het mooiste is natuurlijk om ze bij jezelf te ontdekken en er een kernkwadrant van te maken.

Over het algemeen kunnen de meeste mensen wel één of meerdere (kern)kwaliteiten van zichzelf benoemen. Mocht je vastlopen dan kunnen de volgende vragen je hierbij helpen:

- Wat waarderen anderen in mij?
- Wat vind ik heel gewoon om te doen?
- Wat moedig ik anderen aan om te doen, waar stimuleer ik anderen in, of wat eis ik van anderen?

Valkuilen zijn te achterhalen door

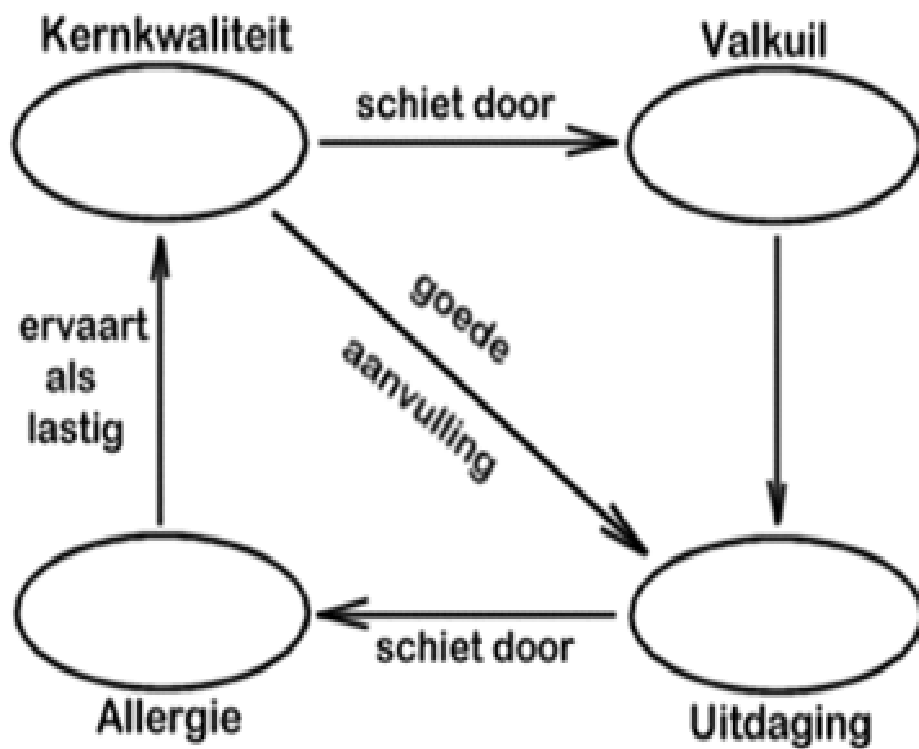
- Wat verwijten anderen mij vaak?
- Wat doe ik als ik onder druk sta of gestrest ben?
- Welk gedrag rechtvaardig ik van mijzelf?

Uitdagingen zijn te achterhalen door

- Welke kwaliteit mis ik in mijzelf of doe ik te weinig?
- Wat wensen anderen mij toe?
- Waar heb ik bewondering voor?

Allergieën kun je achterhalen door

- Welk gedrag (van anderen) heb ik een hekel aan, minacht ik, of word ik boos om?
- Welk gedrag zou je bij jezelf verafschuwen?
- Waar vinden anderen je te veel over opwinden?

Kwaliteit 2.

